

BARBARA UHEREK – BRADECKA

Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, Wydział Architektury, Budownictwa i Sztuk Stosowanych, ul. Rolna 43, 40-555 Katowice; e-mail: barbara.bradecka@wst.com.pl

DESAKRALIZACJA KOŚCIOŁÓW NA OBSZARZE POLSKO – CZESKIEGO POGRANICZA. WSTĘP DO BADAŃ PRZEMI- AN ARCHITEKTONICZNYCH BUDOWLI SAKRALNYCH.

s. 37-46

DOI: 10.54264/0004

STRESZCZENIE

Społeczeństwo europejskie ulega postępującej laicyzacji. Przeprowadzanie adaptacji opuszczonych i często niszczących świątyni do funkcji świeckich jest więc zjawiskiem nieuniknionym. Jednak w Polsce desakralizacja to wciąż jeszcze pojęcie niezrozumiałe i enigmatyczne, budzące często strach przed profanacją, kojarzące się z przymusową sekularyzacją dóbr kościelnych. Desakralizacji i sekularyzacji poddane zostają jednak obiekty niezależnie od czasu ich powstania, stylu architektonicznego, lokalizacji, czy wyznania. Europejskie przykłady zmiany funkcji kościołów różnych wyznań budzą wiele kontrowersji. Mimo to, w coraz bardziej zlaicyzowanej Europie jest ich z roku na rok coraz więcej. Należy jednak wziąć pod uwagę nie tylko socjologiczny aspekt desakralizacji. Nowoprowadzane funkcje pociągają za sobą także architektoniczną ingerencję. Ingerencję, która może w bardzo istotny sposób zmienić wygład obiektu. Granica architektonicznej przemiany i konserwatorskiej ingerencji jest trudna do zdefiniowania i zmienna, w zależności od przypadku.

SŁOWA KLUCZOWE

Desakralizacja, nowa funkcja, obiekt sakralny, zmiana funkcji, rearanżacja wnętrza

1. Wstęp

W szerokim zakresie badań prowadzonych na obszarze polsko - czeskiego pogranicza, brak tematycznego opracowania kompleksowego, poruszającego zagadnienie zeświecczenia obiektów sakralnych. Desakralizacja to wciąż jeszcze pojęcie niezrozumiałe i enigmatyczne, budzące często strach przed profanacją i kojarzące się niejednokrotnie z przymusową sekularyzacją czy kasatą dóbr kościelnych. Należy jednak pamiętać, że jest to zjawisko znane od początku historii religii i to nie tylko katolickiej. Społeczeństwo europejskie ulega postępującej laicyzacji. Wybrany obszar jest pod tym względem nadzwyczaj ciekawy, gdyż znajduje się on na styku dwóch skrajnie różnych społeczeństw. Czesi są najbardziej zlaicyzowanym społeczeństwem Europy (79,4% społeczeństwa deklaruje brak wyznania) [1], a Polacy, jednym z najbardziej wierzących społeczeństw w Europie (tylko 2,2 % deklaruje brak wyznania, a 92,8% to katolicy) [2]. Przeprowadzanie adaptacji opuszczonych i często niszczących świątyni do funkcji świeckich jest więc zjawiskiem nieuniknionym.

Celowe wydaje więc się być stworzenie wieloaspektowej analizy architektoniczno – socjologicznej, zarówno katolickich jak i ewangelickich obiektów sakralnych, poddanych desakralizacji lub też do niej przeznaczonych oraz analizy współczesnych przyczyn, prowadzących do zeświecczenia kościołów. Budynki pokościelne mogą być bowiem adaptowane do różnych funkcji, po przebudowie, rewitalizacji czy wręcz rekompozycji mają pełnić różne funkcje świeckie, jednak nie wszystkie z nich wydają się być społecznie akceptowalne. Temat desakralizowanych obiektów, pełniących niegdyś funkcje sakralne różnych wyznań na obszarze Śląska Cieszyńskiego i Księstwa opawskiego, zarówno po jego polskiej jak i czeskiej stronie, jest zagadnieniem mało znanym i otwartym. Na temat desakralizacji i sekularyzacji toczy się jednak ożywiona dyskusja społeczna, problem jest dla lokalnych społeczności istotny i aktualny.

2. Obszar badań

Złożoność uwarunkowań historycznych i społecznych stwarza trudności w precyzyjnym określeniu obszaru badań pod względem terytorialnym. Granice terytorialne obszaru określanego dziś mianem Śląska Cieszyńskiego zmieniały się bowiem w czasie. Do ograniczenia obszaru badawczego przyjęto więc sytuację z okresu około roku 1386 - w której obszar określany mianem Śląska Cieszyńskiego, pokrywa się niemal całkowicie z Euroregionem Śląsk Cieszyński, a w skład dawnego księstwa opawskiego wchodziły obrębów Karniova (Karniów), Bruntalu i obecnie polskich Głubczyc.



Rys.1 Granica obszaru opracowania; kolorem czerwonym zaznaczono granicę obszaru opracowania, kolorem szarym zaznaczone zostały obszary, które tylko czasowo wchodziły w skład Księstwa Opawskiego i Księstwa Cieszyńskiego; mapa: Romuald Kubiciel [w:] Katowice w 136 rocznicę uzyskania praw miejskich, red. Antoni Barciak, Katowice 2002

Trudno jest także określić ramy czasowe. Desakralizacji i sekularyzacji poddane zostają bowiem obiekty niezależnie od czasu ich powstania, stylu architektonicznego, lokalizacji czy wyznania jakiemu służyły, czy które je wznosiło. Przyjęto więc, że do badań posłużą wszystkie niewykorzystywane obecnie do celów liturgicznych obiekty sakralne (zarówno wolnostojące, jak i wchodzące w skład kompleksów zabudowań), powstałe po roku 1386, aż do czasów nam współczesnych. Liczba obiektów poddanych już desakralizacji lub do niej przeznaczonych z pewnością będzie większa po stronie czeskiej niż polskiej, jednak jej sprecyzowanie wymaga dokładnych badań terenowych.

2.1. Zróżnicowanie społeczne obszaru badań

Obszar badawczy jest zróżnicowany pod względem struktury społecznej, wyznaniowej i kulturowej. Struktura wyznaniowa zmieniała się także w czasie [3]. Z badań przeprowadzonych w roku 1990 w Cieszynie wynika, że ponad 65% ludności jest wyznania rzymsko-katolickiego, ponad 27% ewangelicko - augsburskiego, ok. 7% stanowią Żydzi [4].

Jednak mimo ekumenicznej koegzystencji wielonarodowościowych lokalnych społeczności, granica terytorialna przebiegająca pomiędzy państwami jest także granicą światopoglądową. W Czechach, w 2008 roku 61% społeczeństwa deklaruowało, że „odrzuca boga w jakiegokolwiek postaci”¹. Liczba ta stale rośnie, postępuje więc brak zapotrzebowania na dużą liczbę kościołów, które niszczej, stojąc puste i zaniedbane. Dlatego też liczne są tam przykłady obiektów zdesakralizowanych, do których wprowadzona została szeroko pojęta funkcja świecka [5]. Po polskiej stronie adaptacja pokościelnych nieruchomości to wciąż zjawisko nowe, budzące wiele wątpliwości.

Barierę stanowią często nieuregulowane sprawy własnościowe oraz względy finansowe, lecz często pojawia się ona także na przestrzeni obyczajowej i kulturowej, a ponadto także konserwatorskiej. Według badań CBOS z 2015 roku liczba regularnie praktykujących Polaków zmniejszyła się z 58 do 50%, liczba niepraktykujących wzrosła natomiast z 9% do 13%. Liczba w ogóle niepraktykujących zrosła z 10 do 15%. Niewątpliwie jesteśmy u progu przemiany społecznej, którą potwierdzają wyniki badań socjologicznych. Proces przechodzeniem majątków kościelnych w ręce świeckie, podobnie jak w rajach Europy zachodniej oraz w Czechach wydaje się więc nieunikniony. [6] Nie należy zapominać także o tym, że kontrowersje jakie wzbudzają desakralizacje są dla wielu inwestorów kuszącym narzędziem marketingowym, pozwalającym zdobyć inwestycji rozgłos. Istotny jest także fakt, że obiekty sakralne znajdują się bardzo często w miejscach formalnie ważnych w tkance miejskiej, miejscach, których degradacja przyczynia się do obniżenia jakości przestrzeni miejskiej. Proces desakralizacji musi mieć więc na celu nie tylko zachowanie walorów historycznych obiektu, ale także zapewnienie mu ciągłości funkcjonowania w tkance miejskiej [7].

3. Europejskie i polskie przykłady desakralizacji:

Znane są liczne europejskie adaptacje kościołów. W Niemczech, Wielkiej Brytanii, Holandii czy nawet katolickich Włoszech tego typu inicjatywy spotykają się ze społecznym uznaniem. Europejskie przykłady zmiany funkcji kościołów różnych wyznań budzą w Polsce jednak wciąż wiele kontrowersji. Mimo tego w coraz bardziej zlaicyzowanej Europie jest ich z roku na rok coraz więcej. We Włoszech w kościołach

¹ Oryginalne stwierdzenie zaczerpnięte z: Czeski Rocznik Statystyczny 2008.

zlokalizowane są m. in. takie funkcje jak: hotel, sala demonstracyjna projektowania wnętrz, biuro architektoniczne, sala konferencyjna, teatr, studio artystyczne, pizzeria, sala do gry w ping-ponga, czy nawet warsztat samochodowy, mieszczący się obecnie w Kościele Portichettodi Lusingo, nad jeziorem Como.



Fot.1. Przykłady desakralizowanych obiektów katolickich z terenu Włoch: od lewej kolejno: hotel w kościele San Marino w Matera; sala demonstracyjna projektowania wnętrz w kościele Cosma e Damiano w Ponti di Ferro, Bologna; studio artystyczne w kościele San Rocco w Verduno; teatr w kościele San FelipoNeri w Aquilla; sala do gry w ping-ponga w Kościele Santa Lucia, w Montescaglioso; biuro architektoniczne w kościele Madonna del Carmine w Gallipoli; sala konferencyjna w kościele Santa Filomena w Ugento; pizzeria w kościele Tutti i Santi w Viareggio; warsztat samochodowy w kościele Portichetto di Lusingo nad Jeziorem Como; źródło: www.wolna-polska.pl, 04.06.2015

W Niemczech jest wiele przykładów zmiany funkcji w połączeniu z rewitalizacją dawnych, nieraz bardzo zdegradowanych świątyń. Wprowadza się do nich bardzo różnorodne funkcje, lecz najczęściej są to biblioteki, galerie sztuki i domy prywatne.

Podobne rozwiązania stosuje się w Holandii, gdzie z 19 tysięcy kościołów, tylko 7 tysięcy pełni swoją pierwotną funkcję. Pozostałe zostały przerobione na luksusowe prywatne posiadłości, oryginalne hotele czy centra sztuki współczesnej jak Chapel of Brigittines w Brukseli - dziś Centrum Sztuki Współczesnej. W Szkocji (Glasgow), w wiktoriańskim

kościelne powstała ścianka wspinaczkowa, w Irlandii (Dublin) w kościele pod wezwaniem św. Marii, wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO powstał kultowy już pub, w którym elementy wyposażenia dawnego wnętrza stanowią dekoracyjną oprawę dla nowej funkcji. Zdarzają się także adaptacje budzące wiele kontrowersji, jak hipermarket w dawnym kościele Metodystów w Bournemouth, w Wielkiej Brytanii.

Również w Polsce mamy przykłady zarówno katolickich, jak i ewangelickich obiektów już zdesakralizowanych. W Połajewie w dawnym kościele ewangelickim ma powstać placówka kulturalna, na sprzedaż jest dawny ewangelicki kościół w Śliwicach oraz powstały w 1832 roku dawny kościół ewangelicki, na pograniczu Piotrowic i Kątów Wrocławskich, a także kościół w Izbicy Kujawskiej, który już od 4 lat czeka na nowego właściciela. Już w latach 60-tych XX wieku kościół Najświętszej Marii Panny desakralizowano i przystosowano do funkcjonowania w nim Centrum Sztuki Galeria EL, które w niedługim czasie stało się wizytówką miasta.



Fot. 2. „The Church” w Dublinie; źródło: www.pubsdirect.ie; dostęp: 04.06.2015



Fot. 3. Ścianka wspinaczkowa w Glasgow; źródło: www.archirama.muratorplus.pl, 04.06.2015

4. Różne aspekty procesu desakralizacji

Otwarte i nierozpoznane do tej pory pozostaje pytanie: Co jest akceptowalne dla społeczności zamieszkującej polsko-czeskie pogranicze? Czy społeczność Euroregionu Śląsk Cieszyński będzie jednorodna w ocenie zjawiska, jakie stanie się niedługo jego udziałem? [8] Pod uwagę należałoby wziąć tutaj nie tylko zmiany w samej funkcji obiektu (funkcjonalne), wywierające największe społeczne oddziaływanie, ale także zmiany w wyglądzie zewnętrznym tkanki architektonicznej, która najczęściej objęta jest ochroną konserwatorską. Zmiany będą także nie bez znaczenia dla tkanki miejskiej czy krajobrazu ruralistycznego, w którym obiekt się znajduje.

4.1. Społeczna akceptacja

W Czechach proces desakralizacji jest naturalnym następstwem braku zapotrzebowania na dużą liczbę kościołów. W Polsce, która jest krajem relatywnie konserwatywnym, taki proces napotyka na bariery światopoglądowe i kulturowe, ale także konserwatorskie.

Wśród nieużytkowanych czeskich obiektów sakralnych możemy już znaleźć przykłady tego typu rozwiązań. Desakralizacji poddany został m.in. kościół pw. Św. Józefa, zlokalizowany przy klasztorze Kapucynów w mieście Fulnek, który po gruntownej renowacji został przekształcony w salę ekspozycyjno - koncertową. Do klasztoru Franciszkanów w Opawie powróciły istniejące tam do 2000 roku, a usunięte w wyniku sporu o własność prywatne lokale handlowe. Po polskiej stronie na decyzje o przekazaniu w ręce świeckie czekają m.in. zdewastowana Kaplica Zamkowa (Sułkowskich) w Bielsku - Białej czy Kaplica św. Juliusza, wchodząca w skład kompleksu budynków dawnego szpitala, przy ulicy Miejskiej w Rybniku, o której przejęcie stara się Izba Rzemieślnicza z Rybnika, która planuje utworzenie w niej muzeum rzemiosła.



Fot. 6. Śląsk Cieszyński, Fulnek, dawny klasztor Kapucynów; kościół pw. Św. Józefa - zmiana funkcji z sakralnej na salę koncertową; fotografie autorka 2008 i 2012r.

Społeczna akceptacja dla nowowprowadzonej funkcji uzależniona jest od kilku czynników, wśród których najważniejsze wydają się być: stopień emocjonalnego przywiązania do obiektu, konotacja ze wspomnieniami, rola, jaką odgrywał w życiu przodków. [9] Ważny jest więc także procent społeczeństwa napływowego na obszarze, w którym obiekty się znajdują, gdyż zdecydowanie większe przywiązanie do funkcji sakralnej występuje wśród autochtonów. [10] Przy wprowadzaniu nowej funkcji celowe wydaje się przeprowadzanie konsultacji społecznych, lub ankietyzacji reprezentatywnej grupy, na danym obszarze, w celu ustalenia jakie nowowprowadzane funkcje są kulturowo i mentalnie akceptowalne. Dla każdego z obiektów powinny być podjęte odrębne

badania, mające na celu znalezienie odpowiedzi na pytanie czy jego desakralizacja jest możliwa i społecznie akceptowalna. Badania te powinny być prowadzone każdorazowo jako odrębne studium przypadku, ze zwróceniem szczególnej uwagi na tło historyczne i uwarunkowania socjologiczno – społeczne, wraz z uwzględnieniem odniesień doanalogicznych obiektów z terenu Polski i Europy [11].

4.2. Architektoniczno – urbanistyczna ingerencja

Należy jednak wziąć pod uwagę nie tylko socjologiczny aspekt desakralizacji. Każda z nowowprowadzanych funkcji, pociąga za sobą także architektoniczną ingerencję. Działania desakralizacyjne wymagają nowatorskiego, ciekawego i pełnego szacunku dla poprzedniej funkcji i historii podejścia projektowego. Ingerencję, która może w bardzo istotny sposób zmienić wygład obiektu, do którego autochtońska ludność przywykła przez lata. Granica architektonicznej przemiany i konserwatorskiej ingerencji jest trudna do zdefiniowania i zmienna, w zależności od przypadku. Wprowadzanie różnorodnych funkcji wymaga bowiem różnego rodzaju działań. Od renowacji wnętrza, wraz z zachowaną (często tylko fragmentarycznie) polichromią - w przypadku funkcji jednoprzestrzennych np. sal wystawienniczych, konferencyjnych czy teatralnych, aż do nowego podziału zastanej tkanki architektonicznej lub wprowadzenia nowych struktur wewnątrz, a także podziału poziomego, jednoprzestrzennych najczęściej obiektów sakralnych - w przypadku funkcji wymagających większej ilości mniejszych powierzchniowo pomieszczeń - jak funkcja mieszkalna.

W świetle zagadnienia przemian architektonicznych istotne są takie aspekty jak: lokalizacja (zwłaszcza bardzo atrakcyjne lokalizacje w zurbanizowanej tkance w centrach miast), znaczenie w tkance miejskiej, odniesienie do czasu i stylu w jakim obiekt powstał, stopień zachowania dawnej struktury i wyglądu obiektu, ze zwróceniem szczególnej uwagi na elementy dawnego wystroju wnętrza, nowowprowadzane elementy, wyposażenie oraz nowowprowadzane instalacje techniczne. Ponadto, należy tutaj wziąć pod uwagę indywidualne podejście do każdego z obiektów, gdyż można zaobserwować ich duże zróżnicowanie, zarówno pod względem wyglądu zewnętrznego, jak i wystroju wnętrza, czy zachowanego w obiektach meblarstwa.



Fot. 7. Ewangelicki kościół w Śliwicach koło Tucholi, FOTO: Piotr Schutta

5. Wnioski

Autorka uważa, iż konieczne w dalszym etapie jest przeprowadzenie badań, które zmierzać będą do kompleksowego, wieloaspektowego opisanie nierozpoznanego dotąd szerzej zagadnienia zeświecczenie architektury sakralnej na Śląsku Cieszyńskim i w dawnym Księstwie Opawskim. W tym celu przyjęta powinna zostać dwustopniowa metoda badań z wykorzystaniem metody historyczno - terenowej, opracowanej przez Kazimierza Dobrowolskiego. Umożliwi to analizy o charakterze komparatywnym. Badania historyczno-terenowe będą w przypadkach zjawiska desakralizacji architektury polsko - czeskiego pogranicza metodą najodpowiedniejszą, pozwolą połączyć podejście historyczne i socjologiczne.

Zgodnie z założeniami tej metody, przy badaniach historyczno-terenowych, oprócz tradycyjnych metod badawczych (kwerenda archiwalna, katalog ect.) stosowana zostanie szeroka gama technik badawczych zwanych przez autora metody „przeżytkami” jak: wywiady, spiswane wspomnienia, ankiety, obserwacja [12].

Efektom byłyby poszerzone analizy, obejmujące takie aspekty jak:

- podłoże historyczne zjawiska
- wyraz stylistyczno-formalny desakralizowanych obiektów architektonicznych,
- kontekst historyczno - kulturowy
- możliwe rozwiązania funkcjonalne



Fot. 8. Elewacja frontowa oraz wnętrze apartamentu RoyalApartment hotelu Angel Wawel w Krakowie - projekt (dawna kaplica), mat. prasowe; źródło: www.architektura.info; 04.06.2015

Poznanie genezy zjawiska oraz jego przełożenie na rodzimy grunt jest więc zagadnieniem niewątpliwie ważnym, lecz mało rozpoznany. Obszar południowego pogranicza kraju, jest miejscem wyjątkowym, swoistym tygłem kulturowym, a zamieszkujące te tereny, zróżnicowane pod względem wyznaniowym, narodowościowym i kulturowym społeczeństwo zgodnie koegzystuje w duchu ekumenizmu [13]. Otwarte są jednak pytania, czy tak samo zgodnie społeczeństwo podejście do możliwych adaptacji obiektów kościelnych dla funkcji świeckich i czy taki sam rodzaj ingerencji w obiekt sakralny, będzie dla wszystkich wizualnie i mentalnie akceptowalny? Czy istnieje wyraźny podział

nowych funkcji budynków kościelnych, na takie, które są społecznie akceptowalne i takie, które są odrzucane z przyczyn fundamentalnych? Jak społeczność odnosi się nie tylko do funkcji, ale także do samej architektury? Czy istnieje granica ingerencji i przebudowy? Pytań dotyczących zeświecczenia obiektów jest bardzo wiele. Temat jest dyskutowany w mediach, budząc ogromne kontrowersje wynikające niejednokrotnie z niewiedzy i strachu przed nowym, nieznanym trendem. Polskie społeczeństwo, mimo postępującej laicyzacji, nadal jest społeczeństwem ludzi wierzących, więc aranżacje i przebudowy kościołów na hipermarkety, warsztaty czy nocne kluby, prawdopodobnie nie znalazłyby aprobaty [14]. Choć kontrowersyjność jest bardzo silnym narzędziem marketingowym, które może być wykorzystane przez deweloperów, jak w przypadku Hotelu Angel Wawel w Krakowie, gdzie w kaplicy planuje się urządzenie luksusowego apartamentu.

Bibliografia

- [1] Mandryk J., Operation World: The Definitive Prayer Guide to Every Nation, InterVarsity Press, 15 listopada 2010, ISBN 978-0-8308-9599-1 [dostęp: 2019-08-07] (ang.).
- [2] raport GUS: Wyznania religijne w Polsce 2015-2018, data publikacji: 28.02.2020; dostęp 11.12.2021
- [3] Budniak J.: Specyfika wyznaniowa polsko-czeskiego pogranicza jako fenomen integralności europejskiej. W: W poszukiwaniu nowej tożsamości Europy, red. Glaeser Z., Nowakowska A., Górecki J., Bytom 2006, s. 201-212
- [4] Wanatowicz M.: Górny Śląsk, Śląsk Cieszyński i okręg ostrawski w okresie industrializacji., W: Prace naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; Uniwersytet Śląski, Katowice, 1990; ISSN 0208-6336
- [5] Kossakowska-Jarosz K.: Religia i religijność a problemy narodowe i cywilizacyjne na Górnym Śląsku, W: Folklor – sacrum – religia, red. J. Bartmiński, M. Jasińska-Wojtkowska, Lublin 1995,
- [6] Budniak J.: Od sacrum do profanum. Desakralizacja rytów przejścia w Polsce w świetle wyników badań. W: Religia i Kościół w świadomości katolików świeckich w Polsce i w Niemczech. Kontynuacja czy zmiana nastawienia?, red. Budniak J., Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Społecznych UAM, Poznań 2013, s: 173-208., ISBN: 978-83-62243-77-8
- [7] Derdowska J.: Praskie przemiany. Sacrum i desakralizacja przestrzeni miejskiej Pragi., Nomos, 2006; ISBN 8360490023
- [8] Uherek – Bradecka B.: Obiekty monastyczne widziane oczyma mieszkańców Śląska. Ich rola i społeczne oddziaływanie. Wczoraj, dziś i jutro. Wydawnictwo pokonferencyjne „Życie w śląskim krajobrazie przemysłowym”, Katowice 2015 s. 27-31, ISBN 978-83-942093-1-5
- [9] Kowalczyk M.: Desakralizacja kościołów. Rytuał sacrum czy profanum?, Nurt SVD 2 (2011), rocznik 45, tom 130, Warszawa (Verbinum) 2011, s.207-227.
- [10] Mariański J.: Polska” sekularyzacja będzie odmienna od zachodniej.[online] www.ekai.pl/wydarzenia/x75215/polska-sekularyzacja-bedzie-odmienna-od-zachodniej/ (dostęp: 2015.12.05)
- [11] Boguszewski R.: Religia i religijność Polaków w zmieniającym się społeczeństwie., Towarzystwo kultury Świeckiej im. Tadeusza Kotarbińskiego, [online] www.kulturaswiecka.pl/node/18 (2015.12.05)
- [12] Kościelniak C.: Sekularyzacja po polsku, miesięcznik ZNAK, nr 678, 2011
- [13] Dobrowolski K.: Studia z pogranicza historii i socjologii., Zakład Narodowy im Ossolińskich, 1967
- [14]. Budniak J.: Kościoły rzymskokatolicki i ewangelicko-augsburski na Śląsku Cieszyńskim - model współżycia ekumenicznego. W: Słowo pojednania. Księga Pamiątkowa w siedemdziesiątych urodzin Księdza Michała Czajkowskiego. red. Warzecha J., Warszawa 2004, s. 456-464; ISBN 8388032755.
- [15] Kulaniuk T.: Kłopotliwa natura sacrum. Wokół uświęconej desakralizacji albo resakralizacji przedmiotów., Rocznik Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu 4, ISSN: 2084-2732 ; 2013, s. 47 – 54

DESACRALIZATION OF CHURCHES IN THE POLISH -CZECH BORDER. INTRODUCTION TO THE STUDY OF SACRED BUILDINGS ARCHITECTURAL TRANSFORMA- TIONS.

ABSTRACT

European society is becoming increasingly secular. Carrying out the adaptation of abandoned and often deteriorating churches to secular functions is therefore an inevitable phenomenon. However, in Poland, desacralisation is still an incomprehensible and enigmatic concept, often evoking fear of profanation and associated with the forced secularization of church goods. However, objects are desacralised and secularized, regardless of their time of construction, architectural style, location or religion. European examples of changing the functions of churches of different denominations raise a lot of controversy. Despite this, in an increasingly secularized Europe, there are more and more of them every year. It is not just about the sociological aspect of desacralisation. that needs to be considered. New functions also involve architectural interference. Interference that can significantly change the appearance of the object. The boundary of architectural transformation and restoration intervention is difficult to define and it can change depending on the case.

KEYWORDS

Desacralisation, new function, sacred object, change of function, interior rearrangement



Artykuł udostępniony na licencjach Creative Commons/ Article distributed under the terms of Creative Commons licenses: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0). License available: www.creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/